

Załącznik Nr 1 do uchwały nr XXIX/...../09
Rady Powiatu w Olecku
z dnia 27 sierpnia 2009r.

POWIATOWY PROGRAM ZDROWOTNY
„Profilaktyka raka szyjki macicy na lata 2009-2015”

Sierpień 2009r.

Wstęp

Powiat Olecki położony jest na północno – wschodnich krańcach woj. warm. - mazurskiego. Składa się z 3 gmin wiejskich: Kowale Oleckie, Świętajno, Wieliczki i gm. miejsko – wiejskiej Olecko (ok. 17 tys. mieszkańców). Zamieszkuje go 34.215 mieszkańców, z tego 17.233 to kobiety (w tym 8.846 na obszarach wiejskich). Warmińsko - Mazurski Oddział NFZ na terenie powiatu realizuje Populacyjny Program Profilaktyczny Raka Szyjki Macicy. Obejmuje on badaniem cytologicznym kobiety w wieku od 25 do 59 lat, z powtarzaniem badań co 3 lata. Na terenie powiatu przeprowadzane są w 2009r. bezpłatne badania w:

- SP GOZ w Kowalach Oleckich,
- NZOZ ZL Gomed w Olecku,
- CM ZOZ OLMEDICA Sp. z o.o. w Olecku,
- SP GOZ w Wieliczkach,

bowiem finansowane w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego. Kobiety na badania są zapraszane przez NFZ listownie. Wg informacji otrzymanych od Koordynatora Wojewódzkiego Populacyjnego Programu Profilaktycznego Raka Szyjki Macicy w Powiecie Oleckim kwalifikowało się do badania cytologicznego np. w:

- 2007r. - 8.246 kobiet, zaś przebadano tylko 1.543, tj. 18,71% (u 45 z nich zdiagnozowano: nowotwór raka szyjki macicy oraz nieprawidłowe komórki, które nie leczone przekształcić się mogą w komórki nowotworowe),
- 2008r. – 8.311 kobiet – przebadano się 2.747, tj. 33,05%. (u 53 z nich zdiagnozowano j.w.).

Niestety jak wynika z powyższych danych z roku na rok zwiększa się liczba pań, u których stwierdzono z wyniku badania cytologicznego zagrożenie chorobą raka szyjki macicy.

NFZ informuje, że rak szyjki macicy jest drugim, co do częstości, nowotworem u kobiet w Polsce. Szacuje się, że rocznie choroba dotyka ok. 4.000 kobiet i ok. 2.000 umiera z tego powodu. Zarówno współczynnik zachorowalności jak i umieralności na raka szyjki macicy w naszym kraju jest jednym z najwyższych w Europie! Według danych Krajowego Rejestru Nowotworów, każdego roku w Polsce notuje się około 13 przypadków raka szyjki macicy na 100 tysięcy kobiet. Wskaźnik śmiertelności z powodu tego nowotworu to około 7 przypadków na 100 tysięcy. W innych krajach europejskich wskaźnik ten jest znacznie niższy, np. w Finlandii wynosi 1,8 na 100 tysięcy kobiet. W ciągu ostatnich 25 lat praktycznie pozostaje na tym samym poziomie. W tym samym czasie w krajach Unii Europejskiej (np. Szwecja, Finlandia) i w USA współczynnik ten obniżył się do ok. 2-3/100 000. Spadek umieralności w w/w krajach spowodowany został głównie wprowadzeniem ogólnokrajowych programów aktywnej profilaktyki raka szyjki macicy.

Od lat dużym problemem w Powiecie Oleckim jest niska zgłaszalność kobiet na badania cytologiczne. Powyższe liczby zachorowań wskazują, iż aby uzyskać pożądaną populacyjny wynik zdrowotny, badania muszą być masowe, zorganizowane i długotrwałe. Podjęcie wspólnych działań przez różne podmioty publiczne, jak np. NFZ, samorząd powiatowy, samorządy gminne, organizacje pozarządowe,...

umożliwi tworzenie sprzyjających warunków służących poprawie stanu zdrowia mieszkanek naszego powiatu.

Główną przyczyną raka szyjki macicy są określone typy wirusa brodawczaka ludzkiego (HPV). Rak szyjki macicy jest nielicznym z nowotworów, którego wykrycie we wczesnym etapie umożliwia całkowite wyleczenie. Wg statystyk od chwili zakażenia do rozwoju raka inwazyjnego mija 5-10 lat. To wystarczająco dużo czasu, aby wykryć chorobę w stadium, w którym jest ona uleczalna. Jednak ze statystyk wynika, że rzadko dochodzi do wykrycia zmian na tym etapie choroby. Nowotwór wykrywany jest w okresie zaawansowanym – niestety kiedy jest zbyt późno na leczenie. W krajach Europy Zachodniej dziewczynki i kobiety są szczepione. W Polsce NFZ nie refunduje szczepień, lecz je zaleca. Badania dowodzą, że szczepionka zapewnia blisko 100% ochronę przed zmianami przedrakowymi powodowanymi przez najbardziej onkogenne typy wirusa. Onkologiczne badania przesiewowe muszą mieć jednak charakter masowy i zorganizowany. Tylko wówczas uzyska się zamierzone efekty w postaci obniżenia wskaźników umieralności. Wczesne zmiany przedrakowe, które można wykryć systematycznie wykonując cytologię są wyleczalne w 100%.

Zatem edukacja zdrowotna, badania cytologiczne, szczepienia kobiet i dziewcząt są niezbędnymi elementami działań profilaktycznych. Świadomość współodpowiedzialności za własne zdrowie, wiedza o zagrożeniach pozwoli im uniknąć wielu negatywnych emocji związanych z badaniami cytologicznym, czy w najgorszym przypadku leczeniem. Świadome włączenie się w profilaktykę to jeden z elementów pokonywania lęku przed chorobą nowotworową. Biorąc pod uwagę wciąż niską świadomość zagrożenia chorobą i zbyt późne jej rozpoznanie, w pierwszej kolejności konieczne jest podjęcie długofalowych działań edukacyjnych w zakresie profilaktyki i wczesnego wykrywania raka szyjki macicy. Prowadzona edukacja zdrowotna polegać będzie na zobrazowaniu powagi problemu, wskazaniu możliwych działań profilaktycznych i przełamaniu stereotypu podejścia do badań ginekologicznych. Zakłada się również zakup szczepionek dla dziewcząt (mieszkanek powiatu oleckiego), jeżeli powiat będzie miał możliwość pozyskania środków zewnętrznych na ich zakup.

Celem strategicznym programu jest zwiększenie poziomu wiedzy na temat czynników ryzyka chorób nowotworowych najczęściej występujących u kobiet oraz sposobów ich redukcji .

Cele szczegółowe edukacji zdrowotnej w zakresie prewencji raka szyjki macicy:

- zwiększenie świadomości zdrowotnej,
- uświadomienie możliwości szczepienia przeciwko wirusowi HPV,
- uświadomienie dziewczętom i kobietom, że jedyną możliwością wykrycia choroby są regularne profilaktyczne badania cytologiczne,
- wyrobienie nawyku dbania o własne zdrowie, co prowadzi do większej zgłaszalności na badania cytologiczne m.in. w programie przesiewowym,
- poprawa wiedzy i zachowań zdrowotnych dziewcząt i kobiet nie objętych skринingiem – zgłaszanie się na kontrolne badania cytologiczne,
- promowanie zdrowego stylu życia wśród młodzieży szkolnej,
- poprawa wiedzy i zachowań zdrowotnych kobiet zamieszkujących na terenie Powiatu Oleckiego.

Forma programu:

- 1) Edukacja zdrowotna – w celu podniesienia świadomości zdrowotnej społeczeństwa,
- 2) Szczepienia przeciwko wirusowi HPV dla dziewcząt (planowane po przeprowadzeniu edukacji zdrowotnej, jeżeli powiat będzie miał możliwość pozyskania środków zewnętrznych na ten cel).

Adresaci programu:

- uczennice szkół ponadgimnazjalnych,
- kobiety do 59 r.ż.

Dziewczęta i kobiety posiadające wiedzę w jaki sposób można zapobiec tej chorobie będą również propagatorkami uzyskanych informacji. Bierzemy pod uwagę, iż w spotkaniach edukacyjnych będą również mogli uczestniczyć mężczyźni zainteresowani profilaktyką tego nowotworu, ponieważ kobietom potrzebne jest wsparcie najbliższych. Mogą mieć też pozytywny wpływ na regularne prowadzenie badań profilaktycznych przez ich żony/partnerki , córki , itp.

Czas trwania programu

– 7 lat , tj. od 2009r. – do 2015r.

Teren do działań edukacyjnych:

- szkoły,
- zakłady opieki zdrowotnej,
- apteki,
- zakłady pracy,
- domy kultury,
- świetlice,
- środki masowego przekazu (prasa, internet, telewizja, radio).

Partnerzy, którzy włączą się w realizację programu od strony merytorycznej bądź organizacyjnej:

- gminy,
- gminne ośrodki zdrowia,
- szpital,
- apteki,
- placówki edukacyjne,
- ośrodki szkolno – wychowawcze,
- kuratorium oświaty,
- lokalne media,
- kościoły,
- organizacje pozarządowe (działające w obszarze zdrowia).

Sposób dotarcia do odbiorców informacji o profilaktyce raka szyjki macicy odbywał się będzie poprzez:

- rozmowy indywidualne,
- spotkania grupowe w szkołach,
- pielęgniarki szkolne,
- informacje w gminnych ośrodkach zdrowia, szpitalu, zakładach pracy, aptekach,

- informacje na stronach internetowych,
- ulotki, plakaty, foldery,
- informacje w lokalnej prasie,
- sołtysów,
- proboszczów parafii.

Źródła finansowania realizacji powiatowego programu zdrowotnego „Profilaktyka raka szyjki macicy na lata 2009-2015”:

- 1) Powiat Olecki,
- 2) sponsorzy,
- 3) środki unijne,
- 4) inne źródła.

Samodzielne stanowisko ds. zdrowia, rehabilitacji osób niepełnosprawnych i pomocy społecznej będzie koordynować przebieg powiatowego programu zdrowotnego „Profilaktyka raka szyjki macicy na lata 2009-2015” i corocznie sporządzać sprawozdanie z jego realizacji.

Zakończenie

Projekt powiatowego programu zdrowotnego „Profilaktyka raka szyjki macicy na lata 2009-2015” został przedstawiony uczestnikom konferencji „Profilaktyka raka szyjki macicy” zorganizowanej 16 czerwca 2009r. przez Powiat Olecki oraz Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych w Olecku. Wzięły w niej udział władze jednostek samorządu terytorialnego z terenu naszego powiatu oraz osoby zajmujące się oświatą i profilaktyką zdrowotną, dyrektor szpitala powiatowego, ginekologicy (w tym ordynator oddziału ginekologiczno – położniczego szpitala w Olecku), przedstawiciele gminnych ośrodków zdrowia, dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych, pielęgniarki szkolne, właściciele aptek, osoby z Ogólnopolskiej Organizacji Na Rzecz Walki z Rakiem Szyjki Macicy „Kwiat Kobiecości” (w tym: kobieta, która sama pokonała tę chorobę nowotworową, jest założycielką tej organizacji, zajmuje się profilaktyką zdrowotną w Polsce oraz wspieraniem kobiet dotkniętych chorobą i ich rodzin, a także psycholog na co dzień pracujący w stowarzyszeniu).

Z wyżej wymienionego spotkania wynikła potrzeba edukacji zdrowotnej dziewcząt i kobiet na terenie całego powiatu. Przedstawiony projekt programu zyskał wówczas poparcie wszystkich uczestników spotkania. W programie ujęte zostały również propozycje uczestników tej konferencji dotyczące prowadzenia edukacji zdrowotnej na naszym terenie. Podkreślić należy, że spośród 46 osób uczestniczących w spotkaniu 40 stanowiły kobiety.

Zdrowa kobieta, matka i żona to szansa na szczęśliwszą rodzinę. Warto też dodać, że o wiele tańsza jest profilaktyka niż leczenie. Skutki choroby dla kobiet są niszczące w sferze osobistej i zawodowej - chcemy temu zapobiec poprzez działania zaplanowane w powiatowym programie zdrowotnym „Profilaktyka raka szyjki macicy na lata 2009-2015”.

*Program opracowała
Halina Ewa Kasicka*

